

Mustahkam oila – yurt tayanchi

OILA DAVRASIDA

№ 17 (363)
2019 - yil
25-aprel
payshanba

www.od-press.uz

Ijtimoiy-siyosiy, ma'naviy-ma'rifiy gazeta

Gazeta 2012-yil may oyidan chiqa boshlagan.

СЕРГЕЛИ УЙЛАРИ сифати ва нархи ўрганилмоқда

3-бет

— Нархлар нима асосида ошди?..
— Ўзи шу ёғини зўрға тўлаётгандик...

— Нархи бизга маъқул. Шу уйдан набирамга ҳам битта олиб қўяйин.

— Тўлломасанг нега оласан? Ундан кўра менга бер...

— Бу уйлар ўзи мухтожларгами ёки фақат пулдорларга?

Селдан келган ТАЛАФОТ

2-бет

БОЛА ХУҚУҚЛАРИДА катта ўзгаришлар

2-бет

ТОМОРҚАЧИГА ЎРГАТМАНГ, ёрдам беринг

3-бет

МИЛЛИОН нусхали китоб

4-бет

«БЕХУДА» гаплар

5-бет

ЁМОН КЕЛИН кимнинг фарзанди

6-бет

Эътибор ва ғамхўрлик – ИНСОНИЙ БУРЧ

Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари ва ногиронлари 7,5 миллион сўмдан мукофот олади

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Хотира ва қадрлаш кунига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори қабул қилинди. Унга мувофиқ, 9 май – Хотира ва Қадрлаш куни байрами кенг нишонланади. Иккинчи жаҳон урушида фашизмга қарши курашишга хисса қўшган, мустақиллик йилларида хизмат бурчини бажариш чоғида ҳалок бўлган ҳарбий хизматчилар ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ходимларининг хотирасини абадийлаштириш, барча фахрийларга ҳурмат кўрсатишга қаратилган кенг қўламли чора-тадбирлар амалга оширилади.

Ўзбекистон Президентининг 2019 йил 23 апрелдаги «Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиларини рағбатлантириш тўғрисида»ги фармони асосан Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари ва ногиронларига 7 500 000 (етти миллион беш юз минг) сўм миқдорда бирийўла пул мукофоти берилади. Ушбу пул мукофотлари тегишли вазирлик ва идоралар томонидан уруш қатнашчилари ва ногиронларига тантанали ва байрамона вазиятда топширилади.

Сурат ЎЗА фотоархивдан

Мамлакатимизда бу йилги байрам тантаналари «Аждодларни хотирлаш – муқаддас қадрият», «Эътибор ва ғамхўрлик – инсоний бурч» шиорлари асосида ташкил этилади.

Иккинчи жаҳон урушининг ҳар бир қатнашчисига, фронт орти меҳнат фахрийларига, мустақиллик йилларида хизмат бурчини бажариш чоғида ҳалок бўлган ҳарбий хизматчилар ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ходимларининг

ойла аъзоларига моддий ва маънавий ёрдам кўрсатиш ва байрам билан қўтлаш мақсадида тегишли вазирликлар, идоралар ва бошқа ташкилотлар, ҳарбий қисмлар вакиллари уларнинг яшаш жойига ташриф буюради. Ёлғиз ва кам таъминланган Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиларининг турар жойи ва уй ҳўжалиklarини таъмирлаш, ободонлаштириш бўйича тегишли чора-тадбирлар амалга оширилади.

Иккинчи жаҳон уруши қатнашчилари ва ногиронларининг ҳар бирига тиббий ва ижтимоий хизмат кўрсатиш, уларни парвариш қилиш мақсадида тиббий билимларга эга ходимлар бириктирилиб, доимий равишда патронаж хизмати ташкил қилинади.

Ўзбекистон Республикаси Мудофаа вазирлиги томонидан 2019 йил 9 май соат 21.00 да Тошкент шаҳрида Хотира ва Қадрлаш кунига бағишланган байрам салюти ташкил қилинади.

МАЪЛУМОТ

Иккинчи жаҳон урушида қатнашган 1,5 миллиондан ортиқ ўзбекистонликларнинг 500 мингдан зиёди ҳалок бўлган. Фронт ҳудудларидан Ўзбекистонга кўчирилган 1,5 миллионга яқин оила ва болаларни ҳалқимиз ўз бағрига қабул қилиб, охириги бир бурда нонини улар билан баҳам кўрган.

ҚОНУН

Бола ҳуқуқларида катта ўзгаришлар

Бола ҳуқуқлари қафолатларини янада кучайтиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисидаги Президент қарори қабул қилинди, дея хабар берди Адлия вазирлигининг «Ҳуқуқий ахборот» канали.

Болалар мурожаати – алоҳида эътиборда

Қарорга мувофиқ қуйидагилар белгиланди:

■ ота-она қарамогисиз қолган болаларга муниципал ва аниқ мақсадли коммунал уй-жой фондидаги ўзлари яшаб турган турар жойларни улар Меҳрибонлик уйларига жойлаштирилган, васийликка ёки хомийликка олувчи билан бирга яшаётган бутун вақт мобайнида, ўн саккиз ёшга тўлгунга қадар бронлаштириш ҳуқуқи берилади;

■ болаларнинг рўйхатда туриш жойи ва фуқаролигидан қатъи назар, уларга барча ижтимоий хизматлар кўрсатилади;

■ болаларнинг давлат органларига бевосита қилган мурожаатларини тўлиқ кўриб чиқиш қафолатланади ва бола тўлиқ муомала лаёқатига эга эмаслиги вазлари билан бу турдаги мурожаатларни кўрмасдан қолдиришга йўл қўйилмайди;

■ 14 ёшга тўлган бола ўзининг таъминоти учун бир вақтнинг ўзида ота-онанинг ҳар иккаласидан қонунда белгиланган миқдорда алимент ундириш тўғрисида даъво кўзғатишга ҳақли;

■ болаларни ҳимоя қилиш мақсадида судларга ариза билан мурожаат қилган даъвогар давлат божи ва бошқа тўловларни тўлашдан озод қилинади.

Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (амбудсман) ўринбосари — Бола ҳуқуқлари бўйича вакил лавозими жорий этилди.

Эркаklar ва аёллар учун никоҳ ёши тенг бўлади

2019 йил 1 сентябрдан эркаklar ва аёллар учун никоҳ ёши ўн саккиз ёш эътиборга олинди.

Етимлар учун қўшимча грантлар

2019/2020 ўқув йилидан бошлаб олий таълим муассасаларига абитуриентларни қабул қилишнинг умумий сонидан Меҳрибонлик уйи ва Болалар шаҳарчасининг битирувчилари бўлган чин етимлар учун қўшимча равишда бир фоизгача давлат гранти асосидаги қабул квоталари ажратилади.

Давлат статистика қўмитасига оналик ва болаликка оид статистик маълумотларни stat.uz веб-сайтига жойлаштириш ва маълумотларни доимий равишда янгиланган бориш вазифаси юкланди. «Етим болалар ва ота-она қарамогидан маҳрум бўлган болаларни ижтимоий ҳимоялаш тўғрисида»ги қонун ишлаб чиқилади.

Селдан келган талафотлар

Фақат SMS жўнатиш билан иш битмаслигини кўрсатди

Ёмғирни барака, дейишади. Аммо у меъридан охиб кетса офатга айланиши ҳеч гап эмас. Юртимизда баҳор фасли серёғини ўтмоқда. Шу туфайли ҳудудларга келаётган сел, катта сув оқимлари анча талафотларни келтириди. Неча йиллардан буён фақат сел келиш хавфи ҳақида оғохлантириб SMS юборадиган фақулда вазиятлар хизматлари ва бошқа тегишли ташкилотлар фаолиятида етарлича камчиликлар борлигини намоён қилди.

Шу ойнинг бошида Қашқадарё, Самарқанд ва Навоий вилоятларидаги сел оқибатлари тўла бартараф этилмай 23-24 апрель кунги ёғингарчиликлардан йирик шаҳарларда ҳам анча-мунча аҳоли азият чекди.

Кечаги кучли ёмғир сабаб Тошкент шаҳри кўчаларини яна сув босди. Ижтимоий тармоқлар фойдаланувчилари ушбу ҳолатларни акс эттирган фото ва видеоларни жойлаштиди. Тошкентнинг айрим катта кўчаларида сув сатҳи автомобиль ёриткичлари даражасигача кўтарилган.

Самарқандда селда оқиб кетаётган бир оила Тошкент давлат техника университети талабалари томонидан кутқариб қолинган. Талабар мураббий бошчилигида «Ўзбекистон бўйлаб сайёҳат қил» акцияси доирасида дам олиш кунлари Самарқанд шаҳрига саёҳат уюштирган эди, деб хабар беради Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги. Саёҳат давомида вилоятнинг Қўшработ туманида курсдошлари уйда меҳмон бўлган талабарлар 2019 йил 20 апрель кунини селда оқиб келаётган автомашина ичидагиларни — бутун бошли оила аъзоларининг ҳаётини сақлаб қолган.

Самарқанд вилояти Пайариқ тумани 34-умумий ўрта таълим мактаби ўқитувчиси Элёр Жабборовнинг хабарига кўра, Қўлтўйсин маҳалласи Ўртагўйсин кишлоғида 24 апрель кунги катта сув тошқини оқибатида мактаб ўқувчилари қатнайидиган йўл катта жарликка айланди, деб ёзади Zamnews.

Самарқандда 23 апрель кунини кечқурундан буён тинимсиз ёққан ёмғир туфайли шаҳарнинг Дахбед кўчасидаги уйлардан бирининг девори бир қисми кулаб тушган, деб ёзади «Дарё» интернет-нашри. Яхшики, ҳодиса оқибатида ҳеч ким жабранмаган. Рудақий кўчасида трамвай йўли чўкиши кузатилган.

Иштихонда эса намунавий уйлар сув ичида қолган. «Дарё»нинг маълум қилишича, туман ҳокими Шухрат Негматов воқеа жойига келиб керакли чораларни кўришни бошлаган.

Табиий офат балосидан ҳеч ким тўлиқ ҳимояланмаган. Бироқ, юқорида қайд этганимиздек, илгари рўй берган шундай ҳодисалардан тегишли ҳулосалар чиқариш, сув кетиш йўллари сифатли қуриш, сел келадиган канал ва ариқлар ҳудудининг ноқонуний эгаллаб олинишига йўл қўймаслик каби ишларда камчиликлар борлигини яққол кўрсатиб қўйди.

СЕРГЕЛИ УЙЛАРИ

сифати ва нархи ўрганилмоқда

Миш-мишлар асоссиз эмас, 283 тасида камчилик аниқланди, нархлар тақдирини эса ҳали номаълум

Кейинги вақтларда Сергели туманининг 5-даҳасида барпо этилган арзон уйларнинг сифати ва нархи масаласи айрим эътирозларга сабаб бўлаётган, ижтимоий тармоқларда муҳокама этилаётган эди. Шу сабабли 11 апрель кунини Сергели туман ҳокимлигида Хукумат аъзолари иштирокида ушбу уйларда истиқомат қилаётган фуқаролар билан учрашув бўлиб ўтган эди.

Сайёр йўналишида кўтарилган масалаларни жойининг ўзида ўрганиш ва бартараф этиш бўйича иккита комиссия тузилди. Иқтисодий ва саноат вазири Ботир Хўжаев раҳбарлигидаги комиссияга уйларнинг нархлари масаласини ўрганиш, уларни имкон қадар арзонлаштириш бўйича таклиф ишлаб чиқиш, қурилиш вазири Абдуқаҳҳор Тўхтаев раҳбарлигидаги комиссияга қурилишдаги камчиликларни ўрганиш ва жойининг ўзида бартараф этиш вазифалари топширилди.

Кунини кеча ушбу комиссияларнинг йўналиши бўлиб ўтди, дея хабар берди uz.uz. Комиссиялар раҳбарлари ҳозирга қадар бажарган ишлари ҳақида ахборот берди.

Қурилиш вазири 2 минг 686 та хонадон ўрганилган, улардан 283 тасида камчилик аниқлангани ва бартараф этилгани, ҳеч ким яшамаятгани сабабли 155 та хонадонни ўрганиш имкони бўлмагани маълум қилди. Иқтисодий ва саноат вазири республика миқёсида қурилиш материалларининг нархлари таҳлил қилинаётгани, уларнинг каталогини тайёрлаиб, давлат томонидан қурилиш ташкилотлари ва қурилиш материаллари ишлаб чиқарувчиларга берилган имтиёزلарнинг қўлланилиши ўрганилаётгани, банк маржаси ва суғурта пулини камайтириш бўйича ишлар давом эттирилаётгани

хақида ахборот берди.

Комиссияларнинг ахборотлари танқидий муҳокама қилинди. Уларга ишни янада жадаллаштириш, комиссиялар фаолиятига жамоатчилик вакиллари, шу хонадонларда яшайдиган фуқароларни кенг жалб этиш зарурлиги таъкидланди. **Ижтимоий уйлар қурилишини бизнесга айлантириб юборишга йўл қўйилмаслиги катъий ўқтирилди.**

— Мен уйимизнинг қурилиш сифатидан шикоят қилган эдим, — дейди 18-уй, 45-хонадонда яшайдиган Санобархон Содирова. — Уч кун ичида ҳамма камчиликлар тuzатилди. Очиғи, бундай

эътиборни кутмаган, чала ишлар тезда якунига етказилишига ишонмаган эдим.

29-уйда яшовчи фуқаролар ҳам кўшимча таъмирлаш ишларидан мамнунликларини билдиришди. Шу билан бирга, бу ерда хотин-қизларнинг айримлари ишсизлиги, иш жойи узокда бўлгани учун қатнашга қийналаётгани ҳақида сўзлашди. Комиссия томонидан шу ернинг ўзида қисқа муддатда тикувчилик корхонаси ташкил қилиш ва хотин-қизларни иш билан таъминлаш бўйича аниқ вазифа белгилаб олинди.

28-уй аҳди билан мулоқотлар ҳам қизғин кечди.

Комиссиялар ўз ишларини давом эттирмоқда. 11 май кунини уйлар қурилишида йўл қўйилган камчиликларни бартараф этиш, уйлар нархларини тушириш бўйича фуқаролар олдида батафсил ҳисобот берилди.

— Мен кўп мамлакатларда бўлганман, — деди нафақадаги ўқитувчи Мавлуда Салоҳиддинова. — Ривожланган давлатларда ҳам аҳолининг кўпчилиги ижарада яшайди. Юртимизда уйга муҳтож фуқаролар учун мана ҳозир ёппасига арзон уйлар қуриляпти. Биз ҳам ўз уйимизга эга бўлдик. Буларнинг ҳаммаси учун аввало шукр қилишимиз, ёшларимизни бокимандаликка ўргатиб қўймаслигимиз керак.

Учрашувда ҳудудда маҳалла фуқаролар йиғинларини ташкил

этиш, хусусий уй-жой мулкдорлари ширкатларини тузиш ва уларнинг раҳбарларини сайлаш тақдирини қўллаб-қувватланди.

Белгиланган барча ишлар сифатли бажарилишини таъминлаш мақсадида «Нуроний» жамғармаси, «Маҳалла» хайрия жамоат фонди, хотин-қизлар кўмиталари фаолларидан иборат жамоатчилик назорати гуруҳи ташкил этилди.

«Томорқачига ўргатманг, ёрдам беринг...»

Энди ҳар бир ховли ўз ҳосилини экспорт қила оладими?

Томорқа — даромад манбаи. Шубҳасиз, шундай. Сўнгги вақтларда кафтдек ердан катта даромад қилаётганларни бот-бот мақтаб, ховлисидан етарлича фойдаланмаётган «дангасаларни танқид ҳам қиляпмиз. Аммо бир қарич ерга бир ниҳолни экиб, уни парвартириб, ҳосилга киришни кутиб, ҳосилни йиғиб олишу уни сотишгача бўлган жараённинг минг бир машаққатини фақат ана шу заҳматларни бошдан кечирган кадок қўлли бободехкон билади.

Чумолидек заҳматқаш, бориға шукр қилиб яшаётган бу инсон ҳар йили осонгина даромад олмайдди. Табиатнинг қанча машаққатини бошдан ўтказди, ҳаммасига чидайди.

Агарда ундан бу ҳақда сўрагудек бўлсангиз фиғонидан дуд чиқади. Ҳа, ҳамма гап томорқа эгалари етиштирган ҳосилнинг кейинги тақдирини ҳақида кетяпти? Афсуски, бу борадаги ҳақиқий аҳвол зўр бериб мактагулик эмас.

Кунини кеча Миллий матбуот марказида Ўзбекистон фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа эгалари кенгаши мутасаддиларининг журналистлар билан учрашувини масаланинг аниқ жиҳатига ҳам эътибор қаратилди.

...Ўтган йили пишиқчилик мавсумида туғилиб ўсган қишлоғимга бордим. Ҳосилнинг кўплигидан шафтоли дарахти қаддини кўтаромай эғлиб қолган. Муштдек муштдек келадиган шафтолилар ер билан битта бўлиб тўкилиб қолган. Бу манзарани кўриб роса ичим ачиди. Ахир неъматнинг мўл-кўллиги яхши, лекин уволи бор-ку. Кўнглимдагини қишлоқдошимга айтдим. Оғайнин роса тўлиб турган эканми, «гап халта-

си»ни очиб юборди. Маълум бўлишича, ҳосилни сўрайдиган мард қимсаннинг ўзи анқонинг уруғи. Шунинг учун имкон борича, шафтолиларни қоқи қилиб олаётган экан. Аммо бу ишнинг ҳам ўзига яраша даҳмазаси бор. Ишчи кучи, очик жой, ортиқча маблағ дегандек. «Очиги, томорқачига ўргатиш эмас, ёрдам бериш керак», дейди ҳамқишлоғим...

Шу ўринда савол. Нега, ҳалигача кўплаб қишлоқларда аҳоли томорқасида етиштирилган мева-сабзот ва полиз маҳсулотларининг бозори қаққон эмас? Устига-устак ушбу неъматларни хорижга экспорт қилиш билан боғлиқ муаммолар етарлича.

Тўғри, бу борада тегишли ташкилотлар билан биргаликда озми-кўпми ҳаракатларга қўл уриляпти.

Аммо ростини айтадиган бўлсак, булар билан узокқа бориб бўлмайди. Ахир кимдир барча томорқачилар дардини тинглаб, уларга аниқ шу масалада ёрдам қўлини чўзиши керак эмасми?

— Мамлакатимизда тўрт ярим миллион хонадон мавжуд бўлса, уларнинг ховлисида етиштирилмаган қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг қарийб 25 фоизини экспорт қилиш кўзда тутилган, — дейди **Ўзбекистон фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа эгалари кенгаши раиси ўринбосари Фаҳриддин КУШАНОВ**. — Қизик томони, то шу кунга қадар бу борадаги ишлар ўлда-жўлда қолиб келаверган. Шунинг учун кенгашимиз ҳеч қандай муаммо бўлмайди. Қолаверса, мамлакатимизда 55 та туман экспортга мослашган ҳудудлар сафидан жой олган. Эндилекда юртимизда етиштирилган тарих ҳам экспорт учун чиқарила бошлайди.

Ҳозиргача 4,5 миллиондан зиёд деҳқон хўжаликлари ва томорқа эр эгаларининг 440 мингдан ортиқ ер майдонлари электрон базаси яратилди. 212 та «Томорқа хизмати» МЧЖ ташкил этилиб, уларнинг чекити аниқ вазифалар

юқлатилди. Мақсад томорқаларда икки-уч мартаба ҳосил олишни таъминлаш, иссиқхоналарни кўпайтириш, уларга имтиёзли кредитлар ажратишдир.

Ўтган йили биргина қалампир экиб, катта даромадни дилига тукканлар чув тушгани воқеасидан хабардоримиз. Миллиардлаб маблағ ҳавога учди. Алданиб қолганлардан шартнома тузганимиз, деб сўрасангиз, йўқ билмай қолибман, дея елка қиснидан нарига ўтмайди. Демак, аҳолининг ҳуқуқий саводхонлик даражасини ошириш фурсати аллақачон етган. Шунга қарамай бевосита кенгаш аралашуви билан айрим ташкилотлардан қонуний ҳақини ололмастан юрган фермерларнинг беш миллиард сўмдан ортиқ маблағи ундириб берилди.

Одамлар ўз ховлино томорқасини жаннатнинг бир парчасига айлантиришнинг улдасидан чиқади. Фақат «Фалонни эксан, истинони эксан», дея кампаниябозлик қилиб буйруқни бериб, ҳосилни сотишга келганда тескари қараш керак эмас. Уларга елкама-елка туриб ёрдам бериш, керак бўлса ҳар бир ховлида пишиб-етилган мева-чевани, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини нест-нобуд қилмасдан экспортга йўналтириш зарур. Ушбу жараёнда Фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа эр эгалари кенгаши аҳолига қай йўсинда қўмақлашини албатта, вақт кўрсатади.

Улўббек ЖУМАЕВ,
«Оила даврасида» муҳбири

Сиз учун «беҳуда» гаплар

Вақтни қадрлайдиганлар ўқиши шарт эмас

Ҳаёт — инсон учун энг бебаҳо бойлик. Ўтиб бораётган ҳар сония азиз умримизнинг ажралмас бир қисми. Уни қандай ўтказяпмизу нималарга сарфляяпмиз? Мана шуниси муҳим!

кўяётганлар тобора кўпаймас эди.

Вақтни тартибга солиш билан хордиқ чиқариш ва дам олишга ҳам имкон яратилади, чунки инсон узок яшласа, жисмонан толиққани каби, маънавий жиҳатдан ҳам чарчайди. Шу боис мароқли хордиқ чиқаришга ҳам вақт ажратиб туриши керак. Узок вақт мунтазам шугулланиш инсонни зўриқтириб қўяди, иш ва ўқишга бўлган рағбат ҳамда иштиёқни сусайтиради.

Мисол учун, таълим-тарбия билан шугулланувчи ҳар бир муассасада ёш авлоднинг қатъий вақт интизомига ўргатиш ишлари йўлга қўйилган. Бўш вақтларни самарали ўтказиш учун ҳам муайян чора-тадбирлар ишлаб чиқилган. Қўшимча машғулотлар, тўғарақлар, мазмунли дам олиш ишлари амалиётга киритилган. Аммо уларга фарзандларимиз қанчалик риоя этияпти? Буни ота-она сифатида назорат қилишга вақт ажрата оляпмизми?

Баъзилар вақтнинг кадр-кимматини аҳамиятсиз қолдиради. Натижанда, уларнинг ҳаётида муҳим ва номуҳим ишлар фарқланмайди. Умрини фақат кайф-сафода, ичкилик, машаққат билан ўтказиб юборадилар. Бундай ишларидан оилаларига ҳам, жамиятга ҳам, ҳатто ўзларига ҳам ҳеч қандай наф етмайди. Улар билан оиладаги, маҳалладаги, ишхонадаги, жамиятдаги масъул шахслар эътиборсиз бўлмасдан, тинимсиз шугулланиб боришлари лозим.

Биз ота-оналар, устоз ва мураббийлар фарзандларимиз бу каби аяқчи холларга тушиб қолмасликларни учун жиддий қайғуряпмизми? Уларга назарий ва амалий вақт интизоми шароитларини яратиб бера оляпмизми? Бу саволларга ҳам тасдиқ жавобини бера олмасак керак. Қачонки буни ҳар бир киши ўзида ҳис этмас экан, миллат келажаги, юртининг эртаси бўлган ёшлар ўз умрларини беҳуда, зарарли нарсаларга сарфлаб, қурбон қилишлари турган гап. Фарзандларимизнинг озик-овқати, кийим-кечаги, ўқиши, соғлиғи билан бир қатарда, вақтлари учун ҳам масъул эканлигимизни унутмаслигимиз зарур.

Ўзига берилган вақтдан унумли фойдаланган инсон ўз устида доимий изланишлар олиб боради, мукамаллик сари интилиб яшайди. Бинобарин, ҳаёт неъматини инсонга бир мартагина берилади. Қилиниши зарур ишларга улгуриш, белгилаб қўйилган мақсадларни амалга ошириш учун вақтнинг мазмун-моҳиятини англаб, аҳамиятини идрок қилиш, унинг бир лаҳзасини ҳам нотўғри сарфламастик, исроф қилмаслик ниҳоятда муҳим. Бу масала инсонларнинг шахсий ишлари эмас, ҳар бир оиланинг ва жамиятнинг олдидан турган энг долзарб масалалардан биридир.

Абдукарим АБАЗБЕКОВ

Ҳар куни умр дафтаримиздан янги бир саҳифа очилгани каби, ён-веримиздаги оламнинг сура-ти ҳам ҳар куни янгиланади. Бу янгиланиш инсонни тафаккурга чорлайди. Умрининг ўтиб бораётганини тафаккур қилган инсон ундан оқилона фойдаланиб қолишга, хайрли ишларга шошилишга, уни исроф қилмасликка интилади. Чунки, мол-дунёни исроф этган аҳмоқликдан, вақтни исроф этган аҳмоқлик хатарлироқдир. Зотан, қўлдан кетган бойликни яна қўлга қиритиш мумкин, лекин ўтган вақтни орқага қайтариб бўлмайди.

Бу ҳақиқатни теран тушуниб етганлар инсон ҳаёти учун вақт интизоми қанчалар зарурлигини таъкидлашган. Бу ҳақда қўлдан-қўп илмий-амалий изланишлар қилинган. Уларнинг барчасида умумий бир маънога эътибор қаратилди.

Унга қўра, инсоннинг вақт интизоми ҳақидаги масала устида бош қотириш ўша инсон дунёга қелишидан олдин бошланаши керак. Аввало, унинг бўлажак ота-онаси вақт интизоми ҳақида мукамал назарий тушунчага эга ҳамда унинг амалиётга тайёр бўлишлари зарур. Чунки, ҳомила она қорнида пайдо бўлган, унга онанинг айрим хусусиятлари ўта бошлайди. Бу эса, аввало, вақт интизомига бўлган онанинг ўзи қатъий риоя қилиши зарурлигини таъкидлайди. Фарзанд туғилиб, ўзи мустақил ҳаракатлана бошлагунча унга онанинг қатъий

вақт интизоми остидаги даврий парвариши жуда зарур.

Инсон шу тарзда муайян тартибли кундалиқ режимга одатланиб, мослашиб боради. Вақтни ўзи тасарруф қиладиган паллага етганида эса, энди унга вақтнинг қатъий тартибли режимларини кўрсатиб бериш ва унинг тўлиқ бажаришини доимий назорат қилиб туриш лозим. Агар унга тўғри ва фойдали режим тузиб берилмаса, унинг вақти ва умри катталар томонидан барбод қилинади. Боланинг белгилаб берилган вақт (режим)га риоя қилиши доимий назорат қилиб турилмаса ҳам худди шундай ҳол юзага келади. Бу масала билан (ўзлари етарли билим ва тажрибага эга бўлган ҳолда) ота-оналарнинг шахсан ўзлари ёки улар томонидан тайинланган масъул кишилар узлуксиз шугулланиб боришлари шарт.

Боғча ва мактабдаги узтоз-мураббийлар ҳам бу борада ота-она билан ҳамфикр ва ҳамкор бўлишлари керак. Инсон ҳомила пайтидан бошлаб яхшиликларга одатлантирилади. Туғилгач, эсини таний бошлаганидан энг ўзгал одоб-ахлоққа ўргатилади. Ақл ёшига кирганида келажаги учун энг муҳим ва энг зарур бўлган билимлар ёдлатилади. Вояга етганда тахлили-мушоадавий таълим берилади, касб-хунару ўргатилади. Мустақил фикрлаш, мустақил иш юритиш, мустақил яшашга қўниқтирилади. Буларнинг бари — инсон вояга етиб,

мукамал бўлгунча бўлган жараён. Шундан кейингина у умрининг маълум палласига етганда, ўз ҳаётининг барча жиҳатларини инobatга олиб, ўз ҳаёт низомини тузиб чиқиш имконига эга шахсга айланади.

Аммо, минг афсуски, бу гаплар кўпчилик учун аллақачон беҳуда бир тушунчаларга, «шоирона» гапларга айланиб улгурган. Булар кўпчиликнинг наздида эскилик сарқити, ҳозирги «демократия»га тўғри келмайди. Акс ҳолда, бугун ўз ҳолига ташлаб қўйилган минглаб фарзандларнинг қимматли вақтлари беҳуда ўтиб, елга совуриллаётган бўлармиди...

Вақт билан боғлиқ муаммолар, аввало, вақт ҳодисасининг мазмун-моҳиятини ва унинг хусусиятларини тўғри англамаслик ҳамда тақсимотини кундалиқ ҳаётга татбиқ этила олмаслик воситасида пайдо бўлади. Булардан хабардор бўлмаган киши вақтни тўлиғича ўз билганича тасарруф қилишга қиршади. Натижанда эса, бир қатор салбий ҳолатлар юзага келади.

Вақт билан боғлиқ муаммоларнинг аксари вақтнинг қатъий интизоми масаласига эътиборсизлик оқибатидир. Бу ҳол, айниқса, ёшларда жуда кўп учрайди. Олдиндан аниқ белгилаб олинган тартиб-режаларсиз яшаш ва фаолият юритишга бо-

ра-бора инсон қўниқиб қолади. Бу сўзни алоҳида таъкидлаётганимизнинг сабаби шундаки, бир неча йиллик тартиб-режаларсиз (баъзан, мақсадсиз) ўтаётган умр ўз эгасини ҳеч ўйлантирмайди, ташвишлантирмайди, ҳатто ажаблантирмай қўяди. Бундай кимсаларга вақтнинг (демак, умрининг) шиддат билан ўтиб, тугаб бораётгани ҳам таъсир қилмайди. Улар кеча ва кундузнинг алмашишини, фасллар ва йиллар ўтишини, ўз ҳаётининг сўниб битишини бир чеккада туриб, лоқайд, бепарқ кузатиб турувчи томошабин қабилидир.

Ўз ҳаётини бундай гафлат ва лоқайдликда ўтказувчилар миллат учун ҳам, жамият учун ҳам жуда хавфли. Чунки, қачонки қўллар фойдали ишлардан бўш қолдирилса, беҳуда ва зарарли нарсалардан ўзинга юмуш топиб олиши, шубҳасиз. Бунинг зарари қандай бўлиши ўзингизга аён.

Вақт интизомига тизимли равишда тўғри аҳамият қаратилсагина фарзандларнинг тартибсиз бўлиб кетаётгани ҳақидаги шикоятлар, ҳеч нарсага улгуриб бўлмаётгани хусусидаги надоматлар, кунларнинг жуда тез (ёки аксинча) ўтаётганидан таажубланишлар ўзининг муносиб ечимини топиши мумкин.

Бажариладиган ишларнинг бирини иккинчисига, муҳим бўлмаганини муҳимига аралашиб, бири-бирига ҳалақит берадиган ҳолга келтириб қўймаслик керак. Чунки шошилчи ишлар тез бажарилиши учун унча зарур бўлмаганларини вақтинча кечиктириб билиш зарур. Яъни, чегараланган вақт ичида бажарилиши шарт бўлган ишлар ўз вақтида бажарилиши зарур. Инсон ўз олдидан турган ишлардан қайси бирини олдин, қайси бирини кейин қилиши кераклигини аниқ билиб олиши — анча мураккаб иш. Акс ҳолда, унчалик муҳим бўлмаган ишлар билан банд бўлиб, энг муҳим ишлар фурсатини бой бериб

Фарғоналик 95 ёшли Зулфияхон ая расман «туғилди»

Фарғона вилояти Марғилон шаҳрида сайёр давлат хизматлари кўрсатиш жараёнида 1924 йилда туғилган фуқаро Зулфияхон ая Мўминованинг туғилганлик ҳақидаги гувоҳномаси йўқлиги аниқланди, дея хабар берди Давлат хизматлари агентлиги.

Бу ҳолатга масъул ходимлар жиддий эътибор қаратиб, шу куннинг ўзида ушбу фуқарога туғилганлик ҳақидаги гувоҳномани расмийлаштириб бериш чоралари кўрилган.

Ўз навбатида, Давлат хизматлари агентлиги томонидан 2019 йилнинг 1 июлига қадар туғилганлик ҳақидаги гувоҳномаси бўлмаган бола-ларни аниқлаш ва кейинчалик уларга мазкур ҳужжатини бериш мақсадида Ўзбекистон бўйлаб тadbирлар ўтказилмоқда. Агентлик қимдир бу борада бирор муаммага дуч келса 11-48 ишонч телефонига қўнғирок қилишни сўрамоқда.

219
ОИЛА

ажрашиш аризасини қайтариб олди

Қорақалпоғистонда
оилалар
мустаҳкамлиги
қай даражада?

Иллюстрация сурат

Оила — онанинг бағридек иссиқ, отанинг кучоғидек кенг, азиз ва қадрдон муқаддас даргоҳ. Инсоннинг дунёқарши ҳам, бутун ҳаётининг асоси ҳам шу масканда шаклланади. Оиладаги соғлом муҳит, ота ва онанинг билимли, хунари, талабчан, энг асосийси меҳрли бўлиши ҳамда зиммасидаги бурчни талаб даражасида қанчалик бажара олиши жамият учун улкан таъсир кучига эга.

Хўш, ота-она зиммасидаги бурч нималардан иборат? Бугун ана шу бурчни биз ота-оналар қанчалик уддалай оляпмиз? Аслида оиланинг муқаддаслиги, бахт кўрғони экани ҳақида баянлар-воз гапларни кўп эшитамиз. Оилани мустаҳкамлаш борасида истаганча маслаҳат ҳам беришимиз мумкин. Лекин ўзимиз оиламизда бунга қанчалик амал қиляпмиз, оилада оталик ёки оналик ўрни-мизни қай даражада уддалай оляпмиз, деган саволларни ҳар доим ҳам ўзимизга беравермаймиз.

Бир оилада жанжал ёки бирор келишмовчилик содир бўлди, демек, ўша даргоҳда кимдир ўз зиммасидаги вазифани тўлақонли бажара олмаяпти. Бу ота ёки она, фарзанд ёки келин, қайнога ёки қайнона бўлиши ҳам мумкин. Аммо зинҳор ўша инсонга буни очикдан-очик айтиш, ҳатто уни шарманда қилиш, вазифасини бажаришини талаб қилиш мумкин эмас. Бу билан ўша муаммо баттар газак олиши, жанжал оловига мой сепиш билан баробар бўлиши ҳеч гап эмас. Бундай ёндашув билан оилалар мустаҳкамлигига эришиб бўлмайди.

Бугун Ўзбекистон Республикаси Вазирилар Маҳкамаси қошидаги

«Оила» илмий-амалий тадқиқот маркази жамиятда оилалар мустаҳкамлигини таъминлашда муҳим қадамларни қўя бошлади.

Оилада етук тарбия топган фарзандлар албатта маънавиятли, миллий кадриятларимизга содик, нафақат ўз оиласининг балки миллат келажиги учун жон куйи-радиган ғурурли инсон бўлиб етишишига асло шубҳа йўқ. Шунинг учун ҳам азалдан оила муқаддас даргоҳ, кадриятлар маскани деб тан олинган. Дунё шиддат билан ривожланаётган бугунги замонда жамиятнинг асосий бўғини бўлган оилаларни қўллаб-қувватлаш, мустаҳкамлаш учун янгича ёндашувлар зарур эди.

Бирор оиланинг ишига, эр-хотин муносабатларига аралашши жуда ҳам нозик ва мураккаб иш. Эътиборсиз кичик бир нарса ёхуд битта нотўғри гап бир оиланинг маркази бўлишини янада тезлатиб юбориши ҳам мумкин. Шу боис, «Оила» илмий-амалий тадқиқот маркази аввало ишни ўша оилалардаги вазиятнинг туб илдизини ўрганиш, шу аҳволга олиб келаётган муаммолар ечимини топишга эътибор қаратишни бошлади.

Марказнинг барча ҳудудий бошқармалари қаторида Қорақал-

поғистон Республикаси бошқармаси ҳам «Соғлом оила — соғлом жамият» гоясини жамият ҳаётига татбиқ этиш, «Оила — давлат ва жамият ҳимоясида» конституциявий принципини тарғиб қилишга қаратилган чора-тадбирларни амалга ошириш мақсадида ўз фаолиятини олиб бормоқда.

Ҳозиргача Қорақалпоғистон Республикаси бўйича аҳолининг демографик статистик кўрсаткичларини ўргандик. Жумладан: оилалар, шундан намунали оилалар, нотинч оилалар, ёш оилалар, оғир турмуш шароитида яшаётган, ёрдамга муҳтож оилалар ҳақида тахлилий маълумотлар базаси шакллантирилди. Бугунги кунда Қорақалпоғистон Республикаси бўйича аҳоли сони 1 миллион 800 мингдан ортқ бўлиб, 401 минг 386 та оила мавжуд. Шунинг 27 фоизини ёш оилалар ташкил этади. Бир минг 476 оила оғир турмуш шароитида яшаётгани қайд этилган ва 338 нотинч оила рўйхатга олинган.

Ўтган йил давомида бир минг 301 оила ажрашиш арафасида турган бўлса, шундан 773 таси судга ажрашиш учун ариза

ҳам берган эди. Оилавий ажрашишларнинг олдини олиш бўйича олиб борилаётган савий-ҳаракатлар туфайли 219 оила ярашди ва суддан ўз аризаларини қайтариб олди. Бир минг 27 та оила муаммолари муҳокама қилиниб, 708 оила мураса йўлини танлади.

Албатта, сўнгги пайтларда ажрашишлар кўрсаткичлари барча жойларда ортиб бораётгани жуда ачинарли ҳол. «Оила» маркази Қорақалпоғистон бошқармаси олиб борган тадқиқотлар бўйича 2018 йилда бир минг 149 оила ажрашиб кетган. Бу 2017 йилга нисбатан 17 тага камайган бўлса-да, бу борадаги ишларни қоникарли деб бўлмайди. Бугун «Оила» маркази психолог ходимлари билан биргаликда нотинч оилалар кўпайган жойларга бориб, ҳар бир оиланинг муаммоларини индивидуал ўрганиш ва ҳал этишга асосий эътиборни қаратганмиз.

Шуни алоҳида айтиш керакки, олдинги йиллари оилавий ажрашишларнинг олдини олиш, оилавий муаммолар билан тўғри-

дан-тўғри шуғулланганидан аниқ бир ташкилотнинг ўзи бўлмаган. «Оила» марказининг ташкил этилиши билан оилавий муаммолар, оилавий муносабатлар, аҳоли ўртасида ёшларни оилавий ҳаётга тайёрлаш, намунали оилани шакллантириш, унинг маънавий, ахлоқий негизлари ва анъанавий оилавий кадриятларни мустаҳкамлаш бўйича ҳамкор ташкилотлар билан биргаликда мақсадли ишлар олиб бориш имконияти пайдо бўлди. Бу борада мақсадли чора-тадбирлар режаси, йўл харитаси ишлаб чиқилди ва улар асосида тизимли равишда амалий ишлар олиб борилаётган. Келгусида юртимизда ҳар бир оиланинг миллий кадриятларимиз негизда замонавий, намунали ва мустаҳкам бўлишига эришиш — бизнинг бош мақсадимиз. Аждолларимиз таъриф берганидек, оилалар чинакам бахт тимсоли ва миллий кадриятлар масканига айланса, жамиятимизда тинчлик ва осойишталик, қут-бароқа бўлаверди.

Роза ҲАМИДОВА,

«Оила» илмий-амалий тадқиқот маркази Қорақалпоғистон Республикаси бошқармаси етакчи мутахассиси

ЁМОН
КЕЛИН

**Кўп гапириш билан
кўп фикр айтиш —
бошқа-бошқа нарса.**

Софокл

Халқ орасида кўпроқ уйғунлашиб юрсангиз, турли мулоҳаза ва фикрларга дуч келаверсангиз: паст-баландини, яхши билан ёмонни кўриб хулоса чиқарсангиз. Баъзан шу жараёнда ўзимиздаги салбий томонларни, йўл қўйган камчиликларимизни англаймиз ва афсусланамиз. Ҳаётимизни эзгулик томонга буришга, хатоларни тўғрилашга ҳаракат қиламиз. Бу фазилятлар юрагимизда муқим, турғун бўлмоғи керак... Лекин ҳамма ҳам шундай ҳолатга муяссар бўла оладими?

Оилаларимиз, турмуш тарзимиз хусусида гап кетгудек бўлса-чи, азиз юртоғимиз! Лоф эмасу қарийиб 70 фоиздан ортқроқ оилаларда келин — қайнона, қайнотасидан (ҳозирги замонда эса куёв ҳам қайнота-қайнонасидан) норози. Икки томон ҳам бир-бирига озор беради. Туб моҳиятнинг ўйлаб, мушоҳада қилиб кўрсак ким ёмон?! Аслида, биз ота-оналар бунинг бош сабаби, асосий айбдори, десак хато эмас. Бунга шубҳа йўқ.

Келин ҳам, куёв ҳам қайсидир ота-онанинг суякли фарзандлари. Ўз айбимизни уялмай-нетмай келин-куёву ўғил-қизларимизга тўнқаймиз. Уларни биз ўстириб, тарбиялаганмиз-ку ахир. Қиз болани ҳам, ўғил болани ҳам вақтида ким ўз ихтиёрига қўйиб қўйди? Қиз жсаниб-тусаниб кўчага

чиқаётганида: «Қизим, қарга, ким билан борясан?» дея, бир оғиз сўрашни ким унутди? Уларни айтганини айтгандек, деганини дегандик ким муҳайё қилиб берди? Олдинги рўзгор ишларини, тандирда нон ёпишу овқат тайёрлаш, бичиш-тиқиш ва бошқаларни уларга аслида ким ўргатиши керак эди. Албатта, биз ота-оналар. Зиммандаги ана шу вазифаларни сидқидилдан бажармай туриб, фарзандларимиздан мустаҳкам оилани, тинч-осуда рўзгорни талаб қилишимиз қанчалик ўринли?

Бугун деярли ҳамма қизларнинг кўлида замонавий «сотка». Айримлари бир эмас, бир нечта йигит билан тинмай ёзишади, очикчасига ҳиринглашади. Айримлари йигитлар чўнтагини шилиб, лақиллатиб, тағин битта пулдорнинг боласини топади-да, оила қуриб кетаверади. Энди ўзингиз ўйланг, шундай оила қурган йигит билан қиз ўртасида самимий муҳаббат бўладими?

Бундай келин қайнота, қайнонаси у ёқда турсин, ҳатто турмуш ўртоғини ҳам менсимай қўяди. Натияжада оила гап-сўзлари секин-аста остона хатлаб кўчага чиқади. Ордан гап қочади, бирок ажрашишга бориб етади... Қайнота-қайнонасини ёмонотликка чиқаради. Ҳатто вақти келганда ўз ота-онасига ҳам таъна қиладди: «Сизларга, мени эрга беринг деган эмасман? Керак бўлса пул, мол дунёсига учиб, мени турмишга узатдингизлар?» дея ўзини оқлайди.

Ҳар бир йигит-қиз оила қураётганда бунинг қанчалик муқаддас эканлигини тушуниб етмаса, бундай ҳолатлар афсуски давом этаверади. Оила қургандан бошлаб куёв шу оилага раҳбар бўлса, келин эса бу масъулиятга елкадош бўлиб, оқила бекалик қилса — олам ғулистон. Келин оила қурди: шу хонадонни меннинг уйим, шу рўзгор меннинг вазифам, мени тўй-томоша билан эл олдига дастурхон ёзиб, келин қилиб олиб келганлар, деб ўйласин. Йигит ҳам энди уйланиб олдим, деб ўзини йўқотмаслиги, амалдор қайнотасидан мол-дунё, ховли, машина, лавозим умид қилмаслиги керак. Оиласининг тақдири, келажиги учун масъулият зиммасида эканини ҳис этиши зарур. Бундай пайтларда йигит кишининг хунари бўлиши янада асқатади, янги оила ҳечам қийналиб қолмайди. Ота-боболаримиз ўғил уйлантиришдан олдин унинг бирор хунари эгаллашига алоҳида эътибор қаратгани шундан.

Қайтар дунё бў, ўғил-қизларим, келин-куёвлар! Бугун ота-она, эртага бобо-буви бўласизлар. Бугун яхши ёки ёмон ишлар қилган бўлсангиз эртага албатта сизнинг ҳам бошингизга тушади. Шундай экан, келин-куёвнинг, қайнона-қайнотаннинг ҳам ёмони йўқ. Бунга иқдор бўлиши керак. Ёши улугларни, ўзингиздан катта кишиларни ёъзолаб, эзгу ишлар давомчиси бўлиб, фарзандлар таълим-тарбиясига қаттиқкўл бўлинг. Ўшандагина оилаларда тинч ва осойишта ҳаёт бўлади.

Эргаш АТОЕВ,
Навоий вилояти

**аслида
кимнинг
фарзанди?**

ЖАВОҲИР

ЗУЛФИЯ

*Онам! Сенинг иссиқ, азиз жонингни,
Заррадек чоғимдан бошлаб биламан,
Ўзим ҳам зарра-ю, лекин қонингни
Янгилаб жисмингдан ўзни узганман.*

*Сен гул жувон ҳали менадан беҳабар,
Будутдай гўдаклар тортди ҳавасинг,
Энди мен сен десам қайноқ, муаттар
Ҳоврин ҳис қиламан илиқ нафасинг...*

1976 йил

ИЛМОҚ

Мен шоир эмасман...

Тумонат одам йиғилган мажлислар залида таникли ёзувчи билан учрашув бўляпти. Кишлоқ фуқаролар йиғини раиси даврани бошқариб борарди.

— Хурматли ҳамқишлоқлар, гувоҳи бўлиб турганингиздек, бугун биз ҳаммамиз учун хурматли, ажойиб севимли шоиримиз Кутпиддин Қўрмасов билан учрашиб турибмиз.

— Мен шоир эмасман!.. — лукма ташлади меҳмон.

— Аввал айтганимдек шоир акамиз жуда кўп поэмалар, достонлар ва кулгили, ичакузди шеърлар ёзган. Сизлар бу инсоннинг асарларини ўқигансиз, ўзини телевизорда кўргансиз.

— Мен шоир эмасман, ахир! — деди зарда билан Қўрмасов...

— Ҳақиқатан ҳам у кишининг шеърлари зўрлигидан океан ошиб, бошқа тилларга таржима ҳам қилиниб, севиб ўқилмоқда.

— Мен шоир эмасман!

— Э, Кутпиддин ака кўясизми, йўқми, ўзи сиз шоирсиз, «ёзувчи»лар мана залда ўтиришибди! — дермиш раис ўша кишлоқнинг «юмолоқ хат» ёзиб юрадиган шотирларини назарда тутиб.

Ёрқул УМАРОВ

САВОЛ

Беминнат ёрдамчи

Бу мослама илк бор 1670 йилдан сўнг немис устаси Эрхард Вейгел Венада турар жой биносидеда курган эди. Кейинчалик уни ривожлантиришда америкалик муҳандис Эминей Отис ўз хиссасини қўшган. Мана 340 йилки, у инсониятга беминнат хизмат қилиб келмоқда.

Савол:

Немис устаси қандай мосламани қурганди?

Жавоблар келгуси ҳафтанинг сешанба куни соат 15:00 гача қабул қилинади.

Электрон манзил: info@od-press.uz

Телефон: 0 (371) 234-91-82

Telegram: (+99897) 444-80-84

13-сондаги саволнинг жавоби қуйидагича:

Капалакнинг бир кун яшаши сабаби, унинг оғиз аппарати ривожланмагани учун овқатлана олмай очликдан ҳалок бўлади.

Саволга Карим БОЗОРОВ, Баҳодир НАСИМОВ, Асила КАМАЛОВА ва Даврон ТОЛИПОВ тўғри жавоб йўллади.

БИР БОРИБ КЎРИНГ!

Ахсикентнинг учар арғумоқлари

Санкт-Петербургнинг марказида, мавжлашиб оқётган Нива дарёси соҳилидаги хиёбонни кезиш одамга ўзгача кайфият бағишлайди. Камина шу одатга амал қилиб катта сувлик бўйидаги сўлим манзилларни ортада қолдириб, Эрмитажнинг муҳташам залларини айланиб юрибман. Эрмижадда дунёнинг бор осори-атиқаси, ажойиботлари жамланган. Шулардан бирига санъат қошонасини синчиқлаб кезиш асносида дуч келдим. Бу Ахсикентдан топилган ноёб ғишлардир. Уларнинг сони хийлагина кўп экан. Ғишларки, пишиқ ва ўта чидамли қилиб тайёрланган. Назаримда, уларнинг қаддини на табиат, на орадан кечган йиллар тўфони бука олган. Бу қадимий топилма ёнидан бир зум бўлса-да, сайёҳлар аримайди. Ана ўшанда қалбимни ажодларимизнинг шавкатли номи билан фахрланиш ҳисси чулғайди. Буни очикча сезган бошқа миллат вакиллари менга ҳавасу ҳайрат билан қарайди. Шу-шу ота-боболаримизнинг ақл-тафаккури билан II - III асрларда тикланган, жаҳон аҳлини лол қолдирган Ахсикент қалъасига қизиқиш баттар оловланди.

Ахсикент қалъаси. Унинг шундоқки-на яқинидан пишқириб, ўйноқлаб азим Сирдарё оқиб ўтади. Сув бўйи ҳам, қалъа атрофи ҳам жарликлардан иборат. Бу ғанимларни қалъага яқинлаштирмастик учун, айниқса, жуда кўл келган. Шамол димоққа турфа хил ғишларнинг муаттар ва хушбўйини келтириб уради. Қушлар чуғур-чуғури зум ҳам тинмайди. Аслида II-III асрда барпо этилган қалъа тўрт юз гектардан ошқ майдонни эгаллаган. Қалъага қирадиган бешта дарвоза бўлган, деворнинг қалинлиги беш ярим метрни ташкил этган. Ер ости йўли каттик қўриқланган, сув сопол қувирлар ёрдамида тоғдан келтирилган экан.

Маълумотларга кўра, 1620 йилдаги кучли ва даҳшатли zilzila қалъанинг вайрон бўлишига сабаб бўлган. Шундан сўнг бу масканда ҳеч ким истиқомат қилмаган.

Бундай қараганда мазкур қалъанинг тақдирини ҳам Дабусия ва Шохрухия қалъалари тарихига ўхшаб кетади. Негаки, ҳар икки қалъа катта сувлик бўйида, яъни дарёнинг шундоқкина ёқасида тикланган. Қизиқ, ҳаётда инсонлар қисматига қалъалар кечмиши ҳам жуда яқин бўлар экан-да. Бундан ҳайратланмай илож йўқ.

...Ана, Умаршайх Мирзо ўғли кичкина Бобур Мирзо билан олдинма-кейин келяпти. Ҳар иккисининг ҳам остида афсонавий Фарғона арғумоғи. Уларни сал нарида кузатиб келаётган суворийларнинг қўлида Ахсикент заминидеда меҳр билан тайёрланган Дамашк қиличлари яттиллаб турибди. Чиндан ҳам ўша кезлари бу жойда ишланган қилич ва Фарғона тул-

порларининг довуғи олам аро ёйилган эди.

Ота ва ўғилнинг мақсади бир маҳаллар Теурийзодалар сулоласининг муносиб давомчиси Мирзо Улуғбек хийла вақт бўлган, у ҳайрат ва ўзгача ҳаяжон ила ситораларни кузатган Ахсикент қалъасини обдон томоша қилиш эди. Шундан кейин ҳам Умаршайх Мирзо ўғли билан бу жойда кўп бор бўлди. Ҳатто, Бобур орадан йиллар ўтиб дунёнинг энг катта ва кудратли давлатларидан бири — Хиндистонга ҳукмрон бўлганида ҳам Ахсикентни ва бу замин билан боғлиқ уйғоқ хотираларини асло унутмади. Тушларида дарё соҳилларини кўриб чиқарди. Ота юртидан келган қарвонбошидан Ахсикент манзараларини қайта-қайта сўрашдан сира эринмасди. «Бобурномада» ҳам Ахсикент манзараси, Банд солув йўли ёрқин бўёқларда тасвирланганидан ҳам Мирзо Бобурнинг бу масканга ишқи нечоғли эканини англаш қийин эмас.

Солланиб, шитоб билан оқётган дарё яқинидаги (Наманган вилоятида) Ахсикент қалъасига тегишли бўлган ер майдонни етмиш олти гектар экани тарихий манбааларда аниқланган. Узоқ вақт эътиборсизлик ва лоқайдлик туфайли завоқ топиб ётган бу манзил маҳаллий ва хоржий сайёҳларнинг қадами аримайдиган, уларга олам-олам завқ улашадиган табаррук, қадимий масканга айланган улгурди. Ахир, ота-боболаридан қолган осори-атиқаларни, битмас-туганмас меросни асрайдиган халқ асло завоқ топмай.

Улуғбек АКТАМОВ

МУАССИСЛАР:

Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари фаолиятини мувофиқлаштириш бўйича Республика кенгаши;
Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси Кенгаши;
Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси;
Ўзбекистон ёшлар иттифоқи марказий кенгаши;
«Ўзбектелеком» акциядорлик компанияси;
«Ўзбекистон почтаси» акциядорлик жамияти;
«Матбуот тарқатувчи» акциядорлик компанияси;
Акциядорлик тижорат «Алоқабанд»; «Оила» илмий-амалий тадқиқот маркази.

Газета тахририят компьютерида терилди ва саҳифаланди.

Газетада интернет материалларидан ҳам фойдаланилган.
Газета 2012 йил 20 апрелда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0814-рақам билан рўйхатга олинган.
«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.
Босмахона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41.

ТАХРИР ҲАЙЪАТИ:

Танзила Норбоева, Қахрамон Қуронбоев, Шавкат Жавлонов, Қудратилла Рафиқов, Коммуна Ирисбекова, Дилором Тошмухамедова, Ином Мажидов, Элмира Боситхонова, Мизроби Бўронов, Муродулло Холмухамедов, Муҳаммадҷон Қуронов

Тахририят манзили: Тошкент шаҳри, 100000. Амир Теуур 1-тор кўчаси, 2-уй.
Тел/факс: 234-83-43. E-mail: info@od-press.uz

Навбатчи — Б. Насибов
Саҳифаловчи — Х. Файзуллаев

Буғуртма: 1-437 ISSN 2181-6190 Обуна индекси — 193

Азали: 2972 нуска. Нарзи: келингу асосида.

Қоғоз бичими А-3, ҳажми 2 босма табоқ.

Офсет усулида босилган.

Чоп этишга топшириди: 19:00

12347